

Budapest, 1882. Január 29.

2. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK:

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS ROVATSZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

Szerkesztőség: váci-utca 24. sz.
Kiadó hivatal: váci-utca 3. sz. a
„Harmonia“ társulat zeneműkeres-
kedése.

Előfizetési árak:

Egész évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50 kr.

Az utánnomás és hazánk becsülete.

A művelt európai államok között nincsen tán egy sem, mely annyira elvesztette hitelét mint hazánk.

Ez nagyon is sajnós, — de tény. Szinte fáj megírnom e sorokat, tudom hogy rosszul fog esni ezt olvasni mindazoknak, kik hazafiasan, drága kincsként őrzik hazánk becsületét s mégis megírom, mert végre is fel kell tárnom azt a visszaélést, melyet egyik másik, többnyire idegenajku zeneműáros hazánk mocsoktalan közbecsülete rovására elkövet.

Hitelképes, hitelszilárd nemzetek kereskedelme virágozik s a hitel áldásos segedelmével, erőfeszített szorgalommal gyakran valósul a „semmitől teremtés“ nemzetgazdasátiilag fontos elve. Ha a külföldi kereskedő üzletet nyit, már eleve biztos lehet abban, hogy minden oldalról a legnagyobb támogatásban részesülend, mert a hitel védpaizsa alatt áll s mert előre felteszi róla mindenki, hogy: becsületes.

A magyar kereskedőnek számos éven át tisztességes működéssel kell lassankint hitelét a külföld előtt kiérdemelnie s tán öt-hat év lefolyása után nyeri el azt a közbecsülést s ennek kapcsán azt a hitelt, melyet a francia, német, belga vagy angol kereskedő üzlete megnyitása pillanatában birt.

S miért van ez így?

Mert hazánkban fájdalom! sok olyasmi történik, mi hitelünket aláássa, megingatja s a művelt külföld kereskedő világa előtt fokrólfokra lealáz. Számtalan példakkal tudnám bizonyítani állításomat, jelenleg azonban csakis egy specialis esetre bátorkodom tisztelt olvasóink figyelmét felkelteni, oly esetre, mely a zeneművészettel szoros kapcsolatban van s szintén azok közé tartozik, melyek hazánk becsületét a külföldi kereskedők bizonyos osztályánál, a zenemű kiadóknál beszennyezi.

S ez az utánnyomás.

Magyarországon, hol annyi a jurista s annyi a törvény, hol évről-évre annyi törvényt hoznak, nem létezik még külön törvény, mely a szellemi tulajdont megvédené. Hazánkban a szellemi munkát s annak gyümölcseit mindenki büntetés nélkül ingyen élvezheti s mások fáradozásának jogos hasznát akinek tetszik, az teheti zsebre.

Nincs magyar jogász, ki azt merne állítani, hogy esalhatlan jártassággal bir a hazai törvények tömkelegében s ezen tömkelegben még sem találunk egyetlen egy árva paragrafust sem, mely azt mondaná: tilos az utánnyomás s hogy az, ki valakinek szellemi munkáját elidegeníti, hajszálnyira se bűnösebb annál, ki másnak vagyonilag okoz károkat.

Mindössze egy elvi határozatot tud felmutatni könyvtárrá szaporított törvényhozásunk. Az országbirói értekezlet tagjai, működésük rövid ideje alatt kimondották t. i., hogy:

„A szellemi tulajdon a törvény oltalma alatt áll”. — Hanem hát ez nagyon is tág fogalom s olyan zavaros tócsa féle, melyben könnyű halászni annak, ki nem törődik a tiszta lelkiismeret törvényénél is erősebb szabványaival.

Tisztelt olvasóink közül bizonyára sokan emlékeznek még arra az óriási sikerre, melyet a „Cornevilli harangok” című operette aratott. Sokaknak szerzett élvezetet ez a pezsgő zenéjü francia dalmű s nem gondolná senkisé, hogy ez az ártatlan operette hazánk jó hírnevének mennyt ártott.

A fővárosi „Rózsavölgyi és társa” zeneműáros cég látván a nagy sikert, arra a nem éppen ügyetlen gondolatra jutott, hogy szépen utánnyomatta az egész operettet s így illetéktelenül zsebre dugta azt a hasznot, mely a szerző párizsi kiadóját jogosan megilleté. Sic vos non vobis. . . .

A párizsi kiadó, ki sok ezer frankért megvette a dallamok kiadási jogát, persze dúlt, fült mérgében, szidta hazánkat; G. és D. urak a fentnevezett jóhangzásu magyar cég jelenlegi birtokosai pedig jót nevettek markukba s halom számra küldözgették az utánnyomott s

→ Grinszweil
és Danell

ennek következtében tetemesen olcsóbb hangjegyeket a dologról mit sem sejtő becsületes magyar vidéki közönség kezei közé.

A jogaiban megsértett, vagyonilag érzékenyen megkárosított francia kiadó pert akasztott D. úr nyakába. Ráköltött egy sereg pénzt, hanem hát végre is sok bába kezében elveszett az ügy az instációk labirintusában.

Még egy esetet.

Ezelőtt két évvel egy táncdarab, mely szintén francia kiadónál jelent meg, divatba kezdett jönni a fővárosban.

„Ej gondolá magában D. úr, a jó hangzású magyar cég társulajdonosa, minek huzza ennek a darabnak a hasznát annak jogos tulajdonosa? Utánnnyomatjuk s csinálunk vele brilláns geschäftet.“

Úgy is lön, utánnnyomatta Bécsben, más címet tétegett reá, s hogy még a gyanunak árnyékát is elhárítsa magáról, azt nyomatta reá hogy:

„chez Jourgoff á Moscou“

mintha a darab Jourgoffnál jelent volna meg Moszkvában. Persze Jourgoff nevű kereskedő nem is létezik Moszkvában.

Az eredmény az lön, hogy D. úr ismét zsebre tehetett egy pár, illetéktelen úton szerzett százast. Lelkiismeretét tökéletesen megnyugtata az a tudat, hogy nálunk még nem létezik erre törvény; az pedig neki, a bécsi születésű idegennek sohasem okozott álmatlan éjeket, hogy hazánk közbeszülete a francia kereskedői világnál helyre nem üthető csorbát szenvedett.

Mert ha ez bántotta volna, akkor nem követne el újra olyast, mi a magyar nemzet tekintélyét külföldön csorbitja.

Midőn e sorokat írom, bizonyára kézről-kézre jár már vidéken a népszínház legutóbbi operette ujdonságának egy kiadmánya, melyen ez áll:

„Nap és hold.“

Ez a kiadvány- utánnnyomás s újra arra szolgál, hogy D. úr más kárán illetéktelenül gazdagodjék. Az utánnnyomást bizonyítja az a körülmény, hogy a címlapon nincs megemlítve a szerző neve és hiányzik a kiadó-cég neve. Csakis a hangjegyek alatt található inci-finci „R. et Comp“ betűkből tudhatja meg a szakavatott szem, hogy ezen kiadvány az „R. und Comp“ cég egy újabb hőstette, olyan hős tett, melyre szégyenli a magyar hazafias cég teljes becsületes nevét kiírni.

Miután ez az utánnnyomás valamivel olcsóbb a francia jogos s zeneileg sokkal jobb kiadásnál, a francia kiadónak s mindazoknak, kik igaz úton haladva annak kiadmányait terjesztik, érzékeny kárt kell szenvedniök.

S ezért a pénzbeli haszonért, a mielőbb meggazdagodás sovár vágyáért üti arcul a külföld előtt az ily kiadó az egész Magyarországot

és szerez e szegény országnak oly hirnevet, hogy egyike a párizsi nagy kiadóknak, Choudens, legutóbbi párizsi utam alkalmával előttem a „haramiák“ hizelgő kifejezéssel emlékezett meg a magyar zeneműkereskedőkről. S pedig a tények bizonyítják, hogy becsületes munkával is lehet vagyoni jóllétet elérni. Mindnyájan tudjuk, mily szerényen kezdték el üzletüket Tábornszky és Parsch, kifogástalan becsületes-séggel vezették azt folyvást és a becsületes munka ime meghozta gyümölcsét, ma mindegyik vagyonos ember. Pedig soha eszük ágába se jutott valamit utánnomatni.

Itt az ideje, hogy ennek az eljárásnak, mely hazánk hitelét, becsületét aláássa — a törvényhozás véget vessen. A „nap és hold“ kiadója Páris egyik legnagyobb kiadója, ki egyik hozzám intézett levelében teljes joggal azzal fenyegetődzik, hogy ez esetre, ha elégtételt nem kapna, fel fogja szólítani az egész francia kereskedői világot, hogy szakítsák meg a kereskedői összeköttetést hazánkkal.

A francia nemzet talán az egyedüli a világon, mely valóban meleg rokonszenvet tanusít irányunkban, ez a nemzet megérdemli, hogy jogai Magyarországon szentül megőriztessenek.

Dr. Hubay Károly,

mint a megkárosított »Brandus et C« párizsi kiadó cég magyarországi jogképviselője.

Komoly szó a hazai dalárdákhoz.

Alig fojthatjuk el megdöbbenésünket, midőn naponként részint a lapok, részint az érkező jelentések útján értesülünk arról, hogy dalárdánk egy része, ép akkor midőn egy impozans ünnepély áll küszöbön, belviszályok által gyöngittetik, vagy már létezni is megszűrt. A nagyváradi dalárda, mely kétszer nyert díjat a versenyeken, feloszlott, semmivé lőn; a híres pécsi dalárda, mely ahol megjelent, biztos győzelemre jött, azon tanakodik, vajjon szétmenjen-e, vagy megmaradjon; a losonci kétfelé vált és a többinek egy része ingadozik a válaszuton.

S történik mindez akkor, midőn a központban javában folynak az előkészületek a debreceni országos dalárversenyre, mely az eddigieknél jóval fényesebbnek, szellemi eredményekben is nagyszerűbbnek ígérkezik. Különös pályázat hirdettetett egy új, előadandó férfikarra, a pályaművek bírálat alatt vannak, az ítélet maholnap kimondatik s akkorra nem lesz aki előadja.

Vizsgáljuk meg kissé e kóros jelenség okait, s kezünket szivünkre téve, kérdezzük meg, vajon érdemes volt-e az ok arra, hogy az illető dalárda ily megfélekedezést tanusítson azon kulturmissióval, azon nemzeti hivatással szemben, melyet megalapítói kötelességévé tettek?

A nagyváradi dalárda feloszlott azért, mert Kolozsvárott a jury nem ítelt díjat neki. Ha ez ok a feloszlásra, akkor minden dalár-
ver-

seny után legalább 5—6 dalárdának föl kellene oszlania, mert 6—7 jutalomtárgy létezik s arra pályázik 12—14 dalárda. Hat oszthatlan díjat nem nyerhet el tizennégy dalárda. S aztán, vajon mondhatja-e magáról valamelyik dalárda, hogy ő annyira kitűnően adta elő a kérdéses pályázó darabot, hogy azért okvetlenül első, második díjat kellett volna nyernie. Ahány zenész, annyi felfogás, és ép azért alakítatik egy ítélő bizottság, mely a felfogás nemessége, az előadás művészi becefelett döntsön. Ha a tagesyletek nem nyugodnának meg előre a jury ítéletében, akkor az egész verseny céltalan lenne; mindegyik csak a saját felfogását tarthatja legjobbnak, mert különben nem adná elő azzal a felfogással.

S aztán másrészt, az-e a célja a dalárversenyeknek, hogy azt a serleget, vagy karnagyí pálczát nyerje-e el a pályázó egyesület? Nem az ügyért megy oda, az összetartozás, a testvérisülés érzelmének hangot adni, hanem egy-ennyi s ennyi forint értékű jutalmat nyerni? Szomorú volna ha e felfogás lábra kapván, az a különben is csekély anyagi érdek belevegyülhetne a nemes verseny szellemi munkájába.

A többi dagesyletet részünkről nem féltjük hasonló indok miatti felbomlástól. Magában a szövetségben sem rejlik a hiba, azok a terhek, melyek viselése egyizben annyira tűrhetlenné vált, hogy miattuk az első kolozsvári dalárünnepély alkalmával a szövetség majdnem szétrobbant már nem léteznek, az egyesülés, a csekély tagdíjon kívül anyagi költséggel nem jár, így ez nem lehet indok a széthuzásra.

Nagyobb baj az, mely a pécsi dalárda keblében dül s melyen csakis maga az egyesület segíthet. Ott a tagok hanyagságát és közönyét okolják a visszavonás miatt, s valóban, a kolozsvári dalárünnepélyen sem jelent meg a hirneves pécsi dalárda, nem is mutatva szándékot a részvételre. E körülményt innen megítélni hivatva nem vagyunk. Kell lenni valami oly oknak, mely viszont a tagok hanyagságát és közönyét idézi elő, de ezen csakis maga az egyesület segíthet. Irtsa ki kebléből azon betegség okát, előbb gondosan megvizsgálva, vagy szervezze új alapon az egyesületet, de elveszni ne hagyja. Ha esetleg egyetlen egyén az, ki a visszavonás okául szolgál (mi innen nem is sejthetjük az okot) inkább azon egyet kell föláldozni, mint az egészet. Fontolja meg az ország első dalárdája, mily káros befolyással lenne a többi dagesyletekre az ő felozlása, mennyire ártalmas lenne ez az egész ügyre, melynek nagy hivatása és az egész nemzet életére kiváló befolyása van.

A hazafiság legyen azon szempont, melynek a dalárdák minden apróbb érdekét rendeljenek alá; sértett önértzet, a tagok egymás közti surlódása ne zavarja meg az egésznek magasztos munkáját. A dalárdákra hazánkknak szüksége van, ugy kulturalis, mint nemzeti szempontból. Azok törík meg az utját a művészetnek, keltének érdeklődést a zene iránt, teszik a keblet fogékonyvá a szép és nemes eszméivel szemben. A nemzeti szempont hangsulyozását alig kell érintenünk; mindenkinek élénk emlékében él a megpróbáltatások sulyos évsorozata, mindenki tudja, mi volt akkor egy magyar szó, egy magyar dal. Mindenki tudja, mint egyesíté a „Szózat“ és a „Hymnusz“ az egész országot, és láttuk, hogy ha a nemzet önállósága, szabadsága, sőt önértete is oda veszett volna, a magyar dal és a magyar zene újra föléeszti, ébren

tartja azt és minden dalár versenyen az törhetlenül és impozánsul nyilatkozik.

Legyünk önmagunkhoz méltók; hisz mi voltunk azok, kik az elnyomatás alatt azon dalokat zengettük, ily rövid idő alatt egy nemzet egészben nem változhatik meg. Tegyük túl magunkat apró bajainkon, tekintsük csak a közügyet és ne feledjük hallhatatlan dalnokunk szavait: „Bárkié is a dicsőség, a hazáé a haszon!”

A zenetanárok kérvénye az országgyűlésen.

Az összes magyar állami vidéki képző intézetek zenetanárai terjedelmesen indokolt kérvényt szerkesztettek s azt Szathmáry György orsz. képviselő, az ösmert kiváló tanférfiu által juttatták az országgyűlés színe elé.

Kérvényüknek rövid genezise az, hogy a közoktatásügyi miniszter belátván a zenetanároknak valóban sanyaru anyagi helyzetét s azon aránytalan díjazási skálát, mely egyrészt a rendszeresített állami tanárok, másrészt az ugyanily minősítvénynyel ellátott zenetanárok fizetése közt létezik, évi 13.000 ftot vett be a jövő évi költségvetésbe, mely összeg egyes tanárookra osztva, összesen 200—200 frt. fizetés javítást eredményez vala. A pénzügyi bizottság azonban az egész összeget törölvén, a zenetanárok ismét előbbi helyzetükbe visszataszítva látják magukat s ezért folyamodnak a képviselőházhoz, melytől egyedül függ most sorsuk, hogy azon igazságos kérést vegye tekintetbe s ne odázza el a kérdést ismét.

A kérvényben az érvek helyes csoportosítását látjuk. Első sorban kimutatva, mily arányban állanak a zenetanár órái számra nézve a rendes tanáréhoz, s mily arányban áll fizetésük. El van mondva, mily fejletlen nálunk általában a zenei izlés, s ép azért mily tömérdek vesződése van egy zenetanárnak a növendékekkel s mily keserves és sovány azon mellékkereset, mit egy vidéki városban magánleckék adásával lehet szerezni. Igen alaposan üt a szög fejére az emlékirat szerzője, midőn ezt írja:

„Elvitázhatlan tény, hogy nálunk vidéken, a művelt közönség körében, egy megyében alig találunk néhány alaposan képzett zenészt, vagy a szakemberektől eltekintve sokszor egyet sem. Zenei oktatásban leginkább csak leánynövendékek részesülnek és pedig nagyobb részt, a bachkorszak után, alsóbb rendű, idegen származású hivatalnokokból lett zenemesterek által. — Egy-két csárdás, polka, valcer, egy kis operette kivonat az oktatás céljának netovábbja. — A gyermekek, pedig csak itt-ott elvéve nyernek zenei képeztetést, ezért ha felnőnek, üres idejüket nem tudják mással tölteni, mint egészséget és vagyoni állást kockáztató mulatozással, melynél a művészet eszményképe gya-

nánt a cigányzene szerepel. — Alig találni nálunk vidéken oly műkedvelői zenekört, mely a nagymesterek örök szép műveinek tanulmányozásában és előadásában nemes szórakozást keresne. Mindezekre nézve, a biztosított állásban levő és függetlenséget nyújtó rendes jövedelemmel ellátott áll. zenetanárok igen üdvös reformáló befolyást gyakorolhatnának; de most, midőn több helyen, a megélhetést lehetségesítő szempontból a zenetanítás más tanítással egybekötve, az üres órák teljesen igénybe vétetnek, midőn az anyagi gondok napról napra nagyobbodó terhe alatt a lélek rugékonysága folyton fogy, midőn a díjazást tekintve az állami zenetanár a mivelt társadalom legalsóbb fokára rangiroztatik; — tőle rendkívüli erőfeszítést, kiváló művészi befolyás gyakorlást követelni éppen nem, de még csak várni sem lehet. És mégis a társadalom azt követeli a zenetanártól, hogy kilépjen a sikra, ha jótékony cél, vagy más társadalmi mozgalom közreműködését szükségessé teszi.*

Mindnyájan igen jól tudjuk, mily mostoha gondozásban részesült mindig a zeneművészet sorsa nálunk. Egy első rangu zeneintézet saját erejére utalva kénytelen megállni s tanerői, hazafias célból, anyagi háson nélkül végeznek fárasztó munkájukat. A másik félig készült el, úgy maradt csonkán és évekig várhatja kiegészítését. S ha ez még mind nem lenne döntő momentum, (mert hisz magasabb képzésért ki fáradhat az illető külföldre is) az elemi képzés ügyét nem szabad oly könnyelműen sorsára bízni.

Mi bizton hisszük, hogy az oktatásügyi költségvetés tárgyalásánál erélyes hangok fognak emelkedni s a zenetanárok kérvénye nem volt kiáltó szó a pusztában.

K. G.

Berlinből.

(Csevegés.*)

— január 22.

Váltig mondtam önnek, kedves öreg barátom, hogy bennem csizmadiát fog, ha tőlem a »Harmonia« lap számára érdekes zenei és színházi leveleket vár. Ön nem hallgatott intő szavamra, kiírt a munkatársak közé s most ime, itt van egy unalmas krónika, mit ön keresztelhet és aztán anabaptizálhat akármily címre, a szives olvasó mégis csak összeszid mindkettőnket érte. Lássá, kellett ez nekünk! De jó; hisz ön a felelős, ön tudja mivel csábit s mivel ijeszt közönséget, viselje most egyedül a szörnyű vád súlyát, hogy belőlem irónót csinált! (Vlselem — keresztyéni türelemmel. Szerk.)

Tehát miről irjak önnek? Levelében tőlem zenei és színházi csevegéseket kért. Ilyen beköszöntő levélfélében, (mely pedig első hirlapirói kísérletem,) ha jól tudom, azon szokás uralkodik, hogy az ember az Á-n kezdi a dolgokat. Félvén azonban attól, hogy akkor levelem nem fér bele az ön kis lapjába, nem kezdem ott, hanem csak a B-n; mert hisz egy közmondás szerint: »aki Á-t mondott, annak B-ét is kell mondania.«

S ez a B. itt nálunk Bülöw János, a zongoraművész, a karnagy, a Wag-

* Erdős Eugenia kisasszony, a bájos ifjú művésznő, kit Budapest közönsége is annyira kedvelt, lapunkba gyakrabban fog irni ily kedves csevegéseket. E kis levél lapunk rovatszerkesztőjéhez van intézve, a t. olvasó azonban bizonyára osztozni fog véleményünkben, hogy e szellemes csevegéstől nem lett volna szabad megfosztanunk olvasóinkat. Szerk.

nerista, a Beethoven magyarázó. Ujabban még egy előnevet vagy jelzőt lehetne hozzátenni, t. i. a Brahms-terjesztő. Szeretem Brahmsot azért, mert a magyar zenét kolportálja, jó magyar hallgatókat, csárdásokat ismertet meg Németország sörkedvelő zeneközönségével. Ha tehát Bülöw úr Brahmsot terjeszti, mint itt is, e hó közepén adott Brahms-hangversenyével, azzal még a magyar zene ügyének is használ. Mondhatom, hogy az opus 21. változatok egy magyar thema felett, osztatlan tetszésben részesült, különösen Bülöw mesteri előadásában.

A mester különben gyakorlati férfiú. Hangversenyét úgy adta, hogy nem kellett Berlint itt hagynia. Pár nappal rá megérkezett a meiningi udvari zenekar, melynek ő a karnagya, az néhány estén itt játszott, bámulatra ragadta Berlint s aztán karnagyostúl együtt vándoruttra kelt. A meiningiek szenvedélye lehet a vándorlás, az egész hercegség vándorol, fejedelmestől, színházastól, zenekarostól együtt. Valaki azt kérdezte az egyik zenekari tagtól, hogy vajon a fejedelmi székváros nincsen-e vándorlásra berendezve, mert ha az egész hercegség vándorol, sokkal jobb volna, ha az otthonuk is velük vándorolna. Ugy látszik, nem csak a molnároknak a szenvedélye a vándorlás (amint Schubert az egyik kecses kis dalában állítja) de egész országoknak is. A herceg így kerüli el, hogy nem kell politikával foglalkoznia — megszökik előle.

A vándorművészek közül Berlinnek mindig igen sokhoz van szerencséje. Így a tavaszra már Lucca Paulinát fogjuk az operaházban üdvözölhetni, azonkívül egy egész olasz operatársaság jó, persze rengeteg rosz tenoristákkal és jó baritonokkal ellátva. A jó berliniek megtapsolják ez utóbbiakat és dicsérik mellette — *Ernstet*, az operaház széphangu magyar tenoristáját, ki egykor a budapesti nemzeti színház kitűnő tagja volt. Rendkívül szeretik itt, tegnap is igen szép diadalt aratott, Boieldieu bájos kis operájának, a »Párisi János«-nak címszerepében. E szép dalművet a nemzeti színház igazgatósága színrehozhatná. Itt kiváló érdeklődéssel bírt még azért is, mert teljesen új szereposztással adták, s az apród kecses szerepében Pollák kisasszony, a »kis magyarnő« aratott tapsokat.

A kedves művészársnő megigézi a berlinieket, kezdenek érte bolondulni. Előadását oly hév, oly bensőség jellemzi, hangja oly kedves csengő, egész egyénisége oly szerény, vonzó, hogy a berlinieknek csakhamar kedvence lőn. Örülhetünk rajta, hogy Magyarország ily művészi erők által van a német fővárosban képviselve.

Külömben, mellesleg mondva, vagyunk itt magyarok szép számmal. A különböző színházaknál annyi jó magyar van, hogy kitelnék belőlünk egy ici-pici magyar légió. Ime a »Furcsa háború« első előadásán, melyet a szerző Strauss maga igazgatott, hárman énekeltünk, magyarok. Szika, a Frigyes Vilmos színház primo uomoja, a Budapesten is ösmert tenorista; Wellhof, kibem német neve után senkise gondolna magyart s végül, majd elfelejttem, csekélységem, ki Strauss személyes kívánságára énekeltem Elza szerepét (de nem »Lohengrin«-ből*). Milyen az új operett, azt úgyhiszem, önök is ösmerik már, (Fájdalom! csak a német színház látogatói. Szerk.) Strauss zenéje mindig kedves és fülbemászó. Azt hiszem, jó előadás mellett igen fog tetszeni; a népszínház szép nyereségtől fosztá meg magát akkor is, midőn a »Bőregér« előadására nem tett idejében lépéseket, s úgy járna, ha a »Furcsa háború«-val is megelőznék. (Már meg is előzték.)

De képzelje és szörnyűködjék el: a »Frigyes Vilmos színház« igazgatója szerződést kötött, hogy egész társulatával Szent Pétervárra megy vendégszerezni. Ha mind igaz, amit a lapok irnak azokról a nihilistákról és dynamit bombákról, akkor ugyan minket ott furcsa vendégszeretettel fognak várni. És aztán, ha rólam

*) Még a diszletfestőnk, Kilányi is magyar.

megtudják, hogy magyar nő vagyok, egyenesen Sziberiába küldenek. Mit tanácsol tehát ön, elmenjek-e a társulattal Oroszországba (a lelkem is fázik, ha arra a hidegre gondolok) vagy pedig megmaradjak itt? Válaszát elvárom e fontos kérdésre.*)

Erdősy Eugénia.

„A jelenkor operája.”

A kereskedő ifjak társulatában Schütz Miksa úr a »Pester Lloyd« éles ítéletű szellemes zenekritikusa f. hó 18-án felolvasást tartott a fentebbi cím alatt. Felolvasásának tulajdonképen — a mint maga is megjegyezte — ily címet kellett volna adnia: »Az opera hanyatlásáról és az operette virágzásáról; az izlés romlásáról és a publikumnak mindezekkel szemben való közönyéről.« De ezzel talán visszariasztotta volna hallgatóit.

Fejtegetésében vázolta az opera állását ama három nemzetnél, melyek a dalmű-zene terén számot tesznek: a franciáknál, olaszoknál és németeknél. Érdekesen ecsetelte a francia és olasz zenestylus közti ellentétet, melynek már egy évezreddel ezelőtt nyoma volt az akkori galliai (frank) és római egyházi énekesek vitáiban. Az opera műfaj általános, félreismerhetlen hanyatlása közepette, melyet úgy Francia- mint Német- és Olaszországban észlelünk, még mindig Franciaország az, mely legtöbbet (és aránylag elég jót) termel. Ezután szemlét tart az előadó az utolsó évtized operái fölött, és a hely színén szerzett észleletekkel bizonyítja legtöbb állítását. Behatóan foglalkozik Olaszországgal, az ottani »fiatal nemzedékkel« és az ahhoz tartozók műveivel; megmutatja, mint készítik elő a hirhett »sikereket« az ujságokban; foglalkozik többek közt Gomes fiatal opera szerzővel is, kinek »Guarany« című operájához — Don Pedro braziliai császár írta a szöveget. A német viszonyokra áttérve, szomorú képét rajzolja fel a sülyedésnek; Wagneren és talán még Goldmarkon kívül igazi nagy tehetség nem mutatkozott, ellenben feltűnedezett számtalan apró ember, ki sehogy sem tud valamire vergődni.

Az operának mint műfajnak sülyedésében része van az énekművészet hanyatlásának is. E tárgygyal igen bőven és behatóan foglalkozik az előadó; kimutatja, hogy az e téren mutatkozó sajnos jelenségeket az énekmesterek lelkiismeretlensége, elhamarkodása, fiatalságunk gyors és könnyelmű élete s végre a nagy közönség elfajult izlése okozzák, mely utóbbi csak a nagy és kiabáló hangot bámulja, s nem a műénekekben, hanem a durva erőben talál gyönyört. Állítását az előadó egy pár drasztikus példával bizonyította be, melyeket részint a zene mult történetéből részint a jelenkorból vett. Érdekes történeti reminiscentiát említett I. Napoleon idejéből, a mikor a koronázási ünnepély fényének emelésére a császár 300 énekes és 80 hárfaművészből álló kart szerveztetett; de ennek az óriási zenekarnak hatása teljesen megsemmisült, midőn VII. Pius pápával együtt belépett a 30 sixtinusi énekesből álló pápai énekkar és felséges összhangban, csodás hatással kezdte énekelni a »Tu es Petrus«-t.

Az előadó e szavakkal fejezte be előadását:

»Való igaz, hogy alexandrini hanyatlás következett be mindazon műágakra nézve, melyek nem vésővel és ecsettel, hanem élő szóval és hanggal dolgoznak. A nagy költőkkel és színészekkel együtt a nagy énekesek is — ugyanazon egy napnak hármass sugara — eltűntek és újjá születés nem remélhető mindaddig, míg a műveltek többsége nem karolja fel azon szavak igazságát, melyeket Haendel mondott

*) Válaszunk a lehető legegyszerűbb: jöjjön haza kedves munkatársunk. Tárt karokkal fogadjuk.

egykor Angliában: »A művészet nem mint hiszik, az emberek mulattatása, hanem lelkesítésökre, nemesítésökre van szánva.«

A nagy számban összegyűlt közönség sűrű tapsokkal fejezte ki Schütz úr iránti elismerését, melyet kitünően megírott és alapos zenei képzettségről tanuskodó tanulmányával ki is érdemelt.

Bánfi Sándor.

Makart „Öt érzéke”.

E cím eléggé alkalmas a kíváncsiságot fokozott mérvben fölkelteni a műértő közönségben arra nézve, hogy siessen az osztrák nagy mesternek e legujabb alkotását mielőbb megtekinteni!

Kinek csak némi hajlama is van az imaginatióra, bizonyára előre is alkot magának képeket az »Öt érzék«-ről, ahány-annyiféleképen. Mi, az igazat megvallva: sokkal többet vártunk Makart-tól, dacára, hogy ujjabb alkotásait ismerve — vérmes reményeket nem kötöttünk hozzá.

Makartot par excellence dekorateurnek tartjuk. Képei többnyire egy-egy terem dekorációjának kiegészítésére hivatvák, a mi a színhatásokat illeti; anélkül, hogy egy határozott eszmét tökéletesen kifejeznének. Nála, ha komponál, legtöbb esetben hiányzik az önálló műhöz okvetlenül megkívántató alapgondolat. — Makartnál csak bizonyos színhatások az indító okok a kompozícióra, már előre meghatározott formában s keretben. Ő az alakot ép úgy alárendeli az összhatásnak, mint amennyire fődolognak tartja hozzá a keret színét, rajzát, s a melléktárgyakat. Ő előre meghatározott eszmét csak ritkán tud kifejezni s azért a szó szoros értelmében vett önálló művet, szorosan vett kompozíciót Makart-tól várni nem lehet. Az pl. csak nem nevezhető jól átgondolt (durchcomponirt) műnek, amely: ha akarom »hét fő bűn« (»Sieben Todt-Sünden«) ha akarom »flórenzi pestis«

De térjünk át az »Öt érzék«-re.

Ez öt szőke s veres haju női alak; mindannyi egy-egy magas, majdnem lehetetlen szűk formába szorítva, tulajdonképen nem egyéb: mint megannyi nuditás, mint öt többé-kevésbé sikerülten festett női akt; mert ahhoz, hogy a néző felismerje bennök azt, amit képviselnek, legalább is annyi képzelő tehetség szükséges, mint amennyivel annak kellett birnia, ki ez öt szűk kerethez szorított meztelenséget »Öt érzék«-nek elnevezé.

Avagy föltehető-e egy háttal álló s vállán gyermeket vivő alakról, hogy az a »tapintást« van hivatva kifejezni? Vagy egy tükröt tartó s maga elé bámuló női alak kifejezi-e a »látást«? Nem-e inkább a hiuságot látja benne mindenki? s. a. t

Rajzhibákat Makartnál nem kell keresnünk, ily csekélységekkel ő nem törődik, — de a többi között mégsem hallgathatjuk el, hogy: a »hallás« nem áll a lábán, hogy a »látás« alakját meglehetősen lehetetlen állásba helyezé.

Makart, mint kiválóan az érzékiség festője előszeretettel festi a szőke női testet, mely színben sokkal több és finomabb nuance al bir mint a barna test. De ép azért, mert mind az öt alakja szőke, megnehezíté feladatát a művész, s nem birt elég contrastot hozni az egyes alakok színezésébe. A háttér majdnem egyforma sötét színei is némileg egyhanguvá teszik e képcyklust. Azonkívül minden alakja a szabadban van, s mégis mindnyájan hiányzanak a levegő tonusok, szóval, meglát-szik rajtuk, hogy atelierben készültek.

Szerény véleményünk szerint e képek is egy összdekorációnak egyes kiegészítő részei, de mint önálló művek nem állják meg helyüket.

Aggházy Gyula.

TÁRCA.

Auber.

Születésének 100-ik évfordulója alkalmából.

A francia operairodalom örök-fiatal kedélyű Beranger-je — Auberrel letűntnek látszik ama műfaj is, melynek ő oly kimagasló képviselője volt: a vig opera.

A modern társadalom jellemző vonásai közé tartozik, hogy elvesztette rá nézve ingerét a naiv, vig és természetes. Az operairók legnagyobb része nem is keres más tárgyat, mint ahol magas kothurnusu pathosz és féktelen szenvedély kifejtésére nyílik alkalom. Zűr-zavaros ömlengés, vadulás, szemkápráztató látványosság s fülhasító robaj vannak hivatva a közönséget lábáról lekapni.

A személyek mentől távolabb állanak az ugynevezett „emberi“-től, annál jobb. Legyenek vadak vagy csodások; istenek, fél istenek, istenemberek, démonok — csak ne a valót megközelítő emberek. Visszamarcolnak tehát az ős mythológiákba. Itt minden szabad. A gépész vígan dörzsöli a markát a hálás munkára....

A fékvesztettség, mi e művekben nyilatkozik, megméltelyezi a szellemet, erőszakossá teszi a jellemeket s mi természetesebb, minthogy az arányos szép, a humoros, vig — az emberi szellem ezen egyik legszebb virága és a fenköltés tulajdona — valamint a kecses, naiv és természetes iránt az érzék mindinkább eltompul.

Nem ismerem a társadalomra veszedelmesebb elemet, mint a dühös wagneristákat, ezen örvöngőket: — legfeljebb a nihilistákkal lehet őket párhuzamba vonni.

Tisztelet a kivételeknek, melyek a mérsékelt elemet képviselik s Wagnerben azt ami benne csakugyan nagy és szép, bámulják. Azonban hogy műveink hatása általánosságban ilyen jelenségeket szült, valóban szomorító.

Külömben a művészetek történelmében a túlhajtás nem egyszer ütötte föl fejét: csak az operairodalomban, mint a művészetek legifjabbikának — a zenének e legkésőbb hajtott ágában új az. A fejlődésben nincs ugrás, — s így az operairodalomnak is át kell e fejlődési fokon mennie. De csalódik az, ki e stádiumot egyszer s mindenkorra megállapítottnak, maradandónak véli.

Ezen epocha az operairodalomban kétségtelen hasonlósággal bír a szobrászat és festészetben Michel Angelo után bekövetkezett korszakkal.

Az úgynevezett „nagy opera“ Wagnerben érte el tetőpontját. Azon túl menni már lehetetlen.

Most már csak a józanabb mérséklet állhat be.

Egy-egy elvétett jelenség után következtetni lehet a kimaradhatlan ellenhatás korszakára, mely különösen a német geniuszt lesz hivatva az alpes-nyomás alól felszabadítani. Mert, hogy Wagner a zenedrámájában kánonul fölállított alapelvei despotikus módon uralták a német zeneköltészetet, különösen pedig az opera irodalmat s békókba verték

a szellemet, mely csak akkor képes eredetit és nagyot teremteni, ha egyéniségének teljes szabadság adatik, — tapasztalati tény s bizonyosság rá azon meddség, mely a modern operairodalmat Németországban jellemzi.

A német fiatal nemzedék Wagner által az „öregék“ ellen uszítva, az általa kimondott örökigazságokat vette föl zenei törekvésének irányzatául s az adott „recept“ szerint törekedett dolgozni. Hogy az így keletkezett művek csak szegényes utánzatát rejték magukban az „eredeti-nek, annak belátása visszatartotta az önérzetesebbeket s inkább hallgatásra kárhóztatták magokat.

Pedig a hallgatás igen mély volt s még folyvást tart.

Csakis az öregebb mesterek, mint Liszt,*) Brahms, Goldmark, Gounod, Thomas — élő tiltakozása volt szükséges, hogy a lehetőség: Wagner mellett még eredetit létre hozhatni, konstatálhassék.

Bizony ne utánozni, hanem eredetit létre hozni törekedjék az ifjúság! Franciaországot a „Wagner kultusz“ meglehetősen felületesen érinté s el is fog vonulni fölötte minden égiháború nélkül.

A franciák chauvinizmusuknak köszönhetik ezt.

Ha elitelendő, hogy oly makaesul ellenzik „A bolygó hollandi“, „Tannhäuser“ és „Lohengrin“ előadását Párisban; ép oly érthető annak, ki a francia nép jellemét és gondolkozásmódját ismeri, hogy „Tristan“, tehát Wagner szerint, ahol az ő valódi ujitása kezdődik — és a „Nibelung“-ok teljesen lehetetlen a francia gyomornak.

Nem egyszer hallottam őket nyilatkozni olyfélekép, hogy „Wagner iskolája magával Wagnerrel fog befejeződni“. A legkeményebb kritika, mit valaha a „jövő zenéjé“-ről hallottam. —

A letűnt válfaj, a vig opera tehát vár új Mozart-jára és Auber-jére.

Hogy e két név egymás mellett áll, talán nem is oly visszatetsző. Vajon nem létezik e két szellem közt bizonyos rokonság? Avagy a vig, kedélyes, naiv és kecses nem volt-e mindkettőben a főjellemvonás, — egyiknél persze német, másiknál francia szellemben. Valjon Auber nem-e emelkedett Portici némájában oly drámai magaslatra, mint Mozart „Don Juan“-jában. Természetesen Mozart tudománya komolyabb és gazdagabb volt. Azonkívül Auber zenei egyénisége teljesen összeforrt Páris, az ő imádott és általa soha el nem hagyott városa légkörével. A raffinált, szellemdús ledérség egy éles vonással rikítóbbá teszi műveit a Mozartéinál. Külön egyikök sem tagadja meg műveiben korát és annak gondolkozását.

Auber, elért magas koránál fogva a legnagyobb, világrázó történelmi események és zenei átalakulásoknak volt tanuja.

Daniel François Esprit Auber 1782 év január 29-én született Caenben. XVI Lajos kivégzését, a 93-iki forradalmat, Bonaparte győzelmeit és a császárságot, a restaurációt, a 48-iki forradalmat, Napoleon hatalmát s bukását, a porosz hadjáratot és a kommune rémuralmát — mindezt szemei előtt látta elvonulni.

*) Ezen ellenmondás csak látszólagos. Mert Liszt bár szóval és tettel legnagyobb előharczósa Wagner zseni-jének, de, mi művészi jellemének csak fényes bizonyítéka, irányja teljesen önálló.

Ugyanazon évben látott napvilágot, midőn Mozart „Szöktetés a Szerailból“ operáját Bécsben színrehozta, 15 évvel Haydn „Teremtés“ oratoriumának első előadása előtt; megérte Gounod, Verdi, Offenbach és Wagner műveit! —

Ő azonban mindig egy maradt magával.

Auber későn adta magát a zenére.*) Atyja őt a kereskedői szakmára neveltette. Mint fiatal ember összesen néhány románc, zongora, és gordonka darab által lett kedvelt a salonokban. Később tanulmányait egész elöl kezdve Cherubini vezetése alatt, első operáját „Le séjour militaire“-t 1813 látta színrehozni a Théâtre Feydeauban.

A mű megbukott s ő öt éven keresztül hiában kopogtatott a párisi libretto-íróknál.

Cherubini közbenjárása folytán végre Planardtól, a theatre Feydeau-nak egyik írói hatalmasságától kapott 3 szövegkönyvet. Kettő az ezen szövegekre irt operák közül hasonló sorsban részesült. Adam a „Postillon“ szerzője későbbi években elkérte Aubertől ezen operák partitúráját. „Az istenért, mit akar ezen szerencsétlen kezdő munkákkal“, kérde Auber. „Tanítványaimnak akarom megmutatni, valahányszor elvesztenék bátorságukat“, volt a válasz.

Vége a 3-ik, a „La Bergère chatelaine“ fényes győzelmet aratott és sok előadást ért. Ekkor Auber 38 éves volt. (Rossini, mint tudjuk 36 éves korában abban hagyta az operairást s mint a párisiak mesélik — disznókereskedéshez fogott.) Ezen műve előadásától, 1820-ban kezdődik hire.

A Portici néma — legnagyobb és örökbecsű műve — 1828-ban adatott először a párisi nagy operában fényes sikerrel.

Nagy fontossággal volt rá nézve összeköttetése Scribe-bel, ki neki oly sok ügyes szövevényű librettot szolgáltatott. Vig dalművei közül legkiválóbbak: „A kőműves“ (1825), „A menyasszony“ (1829), „Fra Diavolo“ (1830), „A fekete dominó“ (1837), „A korona-gyémántok“ (1841), „Az ördög része“ (1843) és utolsó műve „le rêve d'amour“ (a szerelem álma). Operát számszerint nem kevesebbet, mint 44-et irt.

1842-ben kineveztetett a párisi conservatoire igazgatójának, mely tisztelet halálaig viselte. 1857-ben Napoleon udvari karmesterévé tette; ép ezért a nép őt a kommune alatt „le musicien aristocrate“-nak csúfolta. A kommune borzalmi halálos betegnek érték. Nagy utálattal töltötték el a kommunárdok garázdálkodásai és rémtettei. Féltette tőlük az ő imádott Páris-át. Az uralkodó éhség tőle is megkivánta adóját. Mint Ambroise Thomas, az ő egyik tanítványa, meséli, nagy kedvet talált a szép kocsikban és lovakban. Istállójában 4 szép háts állt. A kommunárd-hatóság 3-at közülök kikövetelt, mely veszteség a szegény beteget érzékenyen sújtá. Végre a negyedikre került a sors, ez kedvenc paripája „Figaró“ volt. Thomas jól tudta, mily nagy csapás lenne az öreg mesterre s kieszközölte a hatóságtól, hogy egy más lovat állithasson helyébe. A „Figaró“, Pleyel Wolff zongoragyáros ko-

*) Az életrajzi adatok egy része Hanslick nyomán.

esijába fogva, helyette egy mást hagyván ott, vigan fickándozva menekült St. Denisbe, s jóval túlélte urát.

Auber szelleme 1871. május 12. és 13-ika közé eső éjjelen hosszas kinlódás után lerázta a földi hüvelyt. A komunárdok a nagy mester temetését aljas tüntetésekre akarták felhasználni és vörös zászlókkal és rítkító katonazenével kísérik ki, ha Thomas közbe nem veti magát azon ürügygyel, — hogy a temetéssel várni kell, míg Auber egyetlen rokonai és örökösei, két unokahuga, a provinciából Párisba érkehetnek. Így sikerült földi maradványait a Trinité templomba elhelyezni s csak három hónap múlva, midőn a francia hadsereg Páriszt fölszabadította a kommune uralma alól, történetelt meg a temetés július 15-én nagy ünnepélyességgel.

Sirját a Pére Lachaise-ben egy fekete márvány pyramis jelzi. Nekünk nem kell tudnunk, hogy sirját miért látogatják kevesen. Ha ő teljes életében önző volt is s csak magának élt, — de viszont műveiben egész lelkét oda adta.

Ki ne adózna emléke iránt pietással azok közül, kik műveinek annyi kellemes percet köszönhetnek! A „fekete dominó“ — e valódi mintaképe a vig operának, a benne pezsgő életkedv, szellem és kellem által nem-e helyezett bennünket oly összhangteljes kedélyállapotba, mint mire sok pöffeszkedő nagy opera nem képes. Hát a „Kőmives“ és „Fra Diavolo“? „Portici néma“-jának gyújtó hatására legfényesebb bizonyíték a hozzá fűződő történelmi esemény, melynek 1831-ben a brüsseli theatre de la Monnaie volt színhelye, midőn a benne előforduló szabadságdal éneklése alatt kitört a forradalom.

Személyesen volt alkalmam tapasztalni 50 évvel később ugyanazon színházban a belgák függetlenségének jubileumán e gyújtó hatást. A szabadságharc néhány élő tagja, megtört aggastyánok, egy páholyból nézték az előadást. Minden szem feléjük irányult.

A szabadságdal bekezdésénél fölálltak... a szemekben föllángolt az ifjú tűz... az arcokon magasztos lelkesülés tükröződött, s a dal bevégeztével frenetikus örömrivalgásban tört ki a közönség, kendőket lobogtatva, csókokat szórva a szabadsághősök felé, kik a meghatottságtól könnyező szemekkel tárták karjaikat mintegy ölelésre.

A testvériség ölekezése volt ez....

Óh főnnséges zene! s még vannak olyanok, kik téged mellőzhetőnek, fölöslegesnek tartanak, ki te oly magasba tudod emelni a lelkeket bűvös szárnyaidon.

De jaj annak, ki hivatásodat félremagyarázza!

Mert amennyire hatalmadban van a lelket a salaktól megtisztítani, mintegy a testtől elválasztani — ép úgy képes vagy a bösz indulatok, szenvedélyek felkorbácsolására.

Es a hatalmaddal való visszaélés annak fejére hull vissza, ki által nyilatkozol, s annak terheli lelkiismeretét.

Aggházy Károly.

Zászlószentelésre.*)

I.

Jelige.

Bánatra vigaszt, enyhet a búra,
Csüggedt kebelnek erőt ad ujra.
Mi más: a d a l!

II.

Az Összhanghoz.

Fenséges Összhang, ég leánya
Te szépited meg életünk,
Szívünk jelenléted kívánja,
Oh szállj le, légy velünk.

E jelt imé, neked szenteljük
E zászlón rajt ragyog neved
Az ég felé büszkén emeljük:
Lobogtassák vidám szelek!

Tanits meg minket: hön szeretni,
E drága bérces kis hazát,
Szavunkra keljen uj visszhang, bezengni
Kárpátokat s az Adriát.

Szívünkbe olts forró szerelmet
Nő és család s barát iránt,
E hon népét tanítsd hiven meg,
Hogy testvérként nézzen mi ránk.

Hogy ihlettel mondjuk imánkat:
Jöjjön meg az a várt idő,
Midőn minden népekben összhang támad
És a Világszabadság létrejö!

*Ervin.***„Zenei jelenetek az Odysseából.“**

(Először előadva Budapesten f. hó 11-én.)

Bruch Miksa, kinek „Odysseus“-át a fáradhatlan budai zeneakademia mutatta be közönségünknek, kiváló tehetségű, genialis zeneköltő, s ezért őt Németország legelső és legkitünőbb szerzői közé kell feltétlenül számítanunk; zenéje minden részében üde, velős és egészséges, nemes és életteljes. Hangszerelése mesteri, a modern irány finom

*) Lapunk tárcájában lehetőleg minden héten közlünk megzenésítésre alkalmas költeményt, vagy hírneves mesterek dalainak magyar fordítását adjuk, amazt a zeneszerzők, ezeket a nagy közönség számára, melynek zenekedvelő része szívesen énekelné magyarul kedvelt dalait, ha jó fordítását bírná. Folyó év augusztus havában a debreceni dalárünnepélyre több dalárda készül új versenydarabbal föllépni, ezek egyikéül ajánljuk e költeményt zeneszerzőink figyelmébe.

Szerk.

modulációit és harmonizálását eltanulva és használva, csakugy duzzad munkája a zenei leleménytől és a legeredetibb és egyetlen egyszer sem köznapi dallamoktól.

Egyszóval ő a jelenkor egyik leghivatottabb zeneköltője, ki még számos szép művel fogja a zenevilágot meglepni. Iránya is a legnemesebb; többnyire a nagyobb szabású zenekari vonós művek terén mozog. Két hegedűhangversenye, (az első Joachimnak, a második Sarasatenak ajánlva) fölér mindazzal, mit e nemben Beethoven és Mendelssohn óta szinfoniai stýlben irtak s ép e kiváló belbecs folytán élvez a lángeszű szerző Angol- és Németországban oly rendkívüli népszerűséget. Reményem, hogy Budapest hangverseny-idénye ad alkalmat még nekem arra, hogy egyéb műveiről is megemlékezhessem a hasábokon.

Főncimezett műve „Jelenetek az Odysseá“-ból szerény alcimet viseli. Jóleső, üditő és zamatos népies hang, mesterkéletlen érzés és őserjú közvetlenség jellemzik e művet oly mérvben, hogy önkénytelenül a régi nagy mesterek halhatatlan alkotásaira emlékezés hozza rezgésbe szívünk húrjait, kik túláradó érzésüknek oly egyszerűen és erőteljesen s minden hatásvadászat kerülése nélkül adtak kifejezést a késő utókort is folyton bámulatra ragadó, isteni zenéjükben.

Mily dallamos és kedves mindjárt az „Odysseus“ bevezetése (hegedűk, Es dur), majd a folytatásul szótt „nymfák kara“ („Im' oh Hermes“) melynek bájos dallama és csillogó hangszerelése a hallgatóságot azonnal a legfeszültebb figyelemre bírja. Aztán egy férfikart hallunk, („Elértük im, mély Okeanos partidat!“) sötét színezetével és meglepőleg szép, hirtelen jövő, gordonka- és fagott-átmenetével b. mollból fis-mollba, melybe midőn a négy erdei kürt s a fis-moll hármashangzatnak igen eredeti és jellemző elosztása férfi karra, belevág, alig tévesztheti el a hallgatóra a legmélyebb hatást.

Általában bámulhatjuk, mennyi erő van Bruch karénekeiben, mily gyönyörű és mégis erőteljes az ének szólamvezetés és mégis mily könnyen adható elő. Mindig csodálom, hogy az országos dalárszövetség választmányja a dalárünnepélyek összelőadásaira nem választ egyet e mesternek zenekarral írott nagy férfikaraiból, mely bizonyára hatásosabb lenne, mint a jelenleg használt kisebb, idegen zeneköltők munkái. Meg vagyok győződve róla, hogy a legnagyobb és legnemesebb hatást érné el vele.

E szép részekkel távolról sincs kimerítve azok sora, melyeket az „Odysseus“-ból mint főszámokat kiemelhetünk. Im, mily szép rögtön erre a hegedűk behizelgő lágy és nyugodt motivuma a D. dur férfikarban („Feszülnek a vitorlák“), a tükörsima tenger enyhe fuvalmát érezzük és szinte halljuk az evező egyöntetű csapásait . . . Majd a „syrének dala“ járja át igéző édes ingerrel lelkünket, megosztott női kar által $\frac{3}{4}$ -ed ütemben (Fis dur) a szokásos hárfakisérettel előadva. Utána hatalmas hangfestéssel lép föl a tengeri vihar, vegyes karral ($\frac{3}{2}$. üteny, f. moll), melyet csakhamar a nagy vegyes kar vált föl (Üdvöz légy jövevény“) B durban, kánon betétekkel; nemes dallama és őserjú kifejezésével csak az utána jövő grandioso unisono mérkőzhetik, (andante maestoso, d-moll) melynek óriás erejú egyszólamúsága megrázza a hallgatót.

S végül a felső végű kar (E dur) széles hymnuszszerű énekével, melybe a hegedűk trillája és magas szárnyalása vegyül, át meg átjárva diadal ujjongásával a termet. („Győzelem! Diadal! Légy üdvöz sugárzó hajnal!”) Diadal, valóban az e nagy mű, e főszerű szerzemény, Bruchnak, a lángszellemű zeneköltőnek!

S hogy e művet előadva hallhattuk, azért legnagyobb elismerésünkkel és hálánkkal kell adóznunk a kitűnő karnagynak Szautner úrnak, kinek fáradhatlan tevékenysége és roppant buzgalma közvetíté e művet a főváros zeneközönségéhez. A budai zeneakadémia ezzel közönségünk köszönetét, Máchik József tanár pedig a zeneileg kifogástalan és általában sikerült magyar fordításért mindnyájunk elismerését érdemli ki.

Az előadás a rendelkezésre álló erőkhöz képest igen jó volt. Az egyetlen, mit kifogásolhatunk, a karok intonációja; ritkán hallottam egészen tiszta akkordokat a karoktól. S egy nagy baj van a zenekar összeállításában. A vonós hangszereket nagyrészt műkedvelők kezelik, a fuvó hangszereket a nemzeti színház zenekari tagjai képviselték, ez elemek együtt, egyetlen főpróba után adták elő a nehézségekkel járó művet; s arra is kellene figyelni, hogy a zongorák, melyek kísérete mellett a karok betanulták számaikat, a nemzeti színház zenekarának diapasonjával együvé legyenek hangolva.

Szerény véleményem szerint, bármennyire élveztem is a budai zeneakadémia jeles előadását, e műintézet egy ily nagy művet teljes érvényre sohasem emelhet. Ha a budai zeneakadémia erőihez a nemzeti színház zenekara és kitűnő karszemélyzete járulna hozzá s ez még a főváros jelesebb műkedvelőiből kiegészítené magát, egy ily nagy oratorium minden évben egyszer (pl. nagypénteken vagy karácsony hetében) zsúfolásig töltené meg a nemzeti színházat. S ez előadások jövedelme hadd jutna a hazai zenészek segélyegylete javára, mely évek hosszú során át támogatás nélkül létezik, magasztos céljának az anyagi eszközök hiánya folytán meg nem felelhetvén. Hisz csak az alkalmat kellene megadni és minden zenész örömmel működne közre — tán saját javára! Bécsben félszázad óta minden karácsonykor adnak elő a székváros összes zenei erői egy-egy oratoriumot, hasonló hivatásu egylet, a Haydn alapítvány javára. Pedig ez intézet félmillió alaptőkével rendelkezik és céljának kitűnően felel meg anélkül is.

Az elősorolt erők egyesülve, Erkel Sándor karnagy nyugodt, szelíd vezénylete alatt mindenestre létrehozhatnának egy-egy oly zenei eseményt évenként, mint a milyennel Erkel úr a Verdi-requiem előadása alkalmával kötelezte maga iránt hálára a főváros zeneszerető közönségét.

Huber Károly.

Zenei újdonságok szemléje.

Igéretem szerint ezen rovatban fogom megismertetni t. olvasóinkkal a zeneirodalom legújabb értékes termékeit. A zongoradarabok felemlítésénél különös gondot fordítok ezeknek nehézségi fokozatára és a használhatóságra. Legyen szabad azonban ezekre nézve tájékozásul felemlítenem a következőket.

Nézetem szerint a zongorázás tökéletes elsajátítására — átlag véve — nyolc évet lehet számítani. Elegendő tehetség és szorgalom mellett ezen idő alatt any-

nyira lehet haladni, hogy a zongorairodalom legnehezebb termékei szabatosan és biztosan eljátszhatók.

Ezen nyolc év három tanfolyamra osztható: az alsó, ugynevezett előkészítő tanfolyam, mely körülbelül két évet igényel; — a közép, vagy haladó tanfolyam, mely négy évre, — és a felső, vagy kimívelési tanfolyam, mely ismét két évre terjedhet.

Az ezeken kívül eső művészi és virtuózi stadiumot érintetlenül kell hagynom, mert az elsőnek kezdő pontját ép oly bajos volna meghatározni, mint az utóbbinak végső határát.

Lehetetlen azonban ezen három tanfolyamot szorosan körvonalozni. Hiszen vehettük észre, hogy tanulóink gyakran sikeresen mérkőztek meg a nagyobb nehézségű darabokkal is, és ellenkezőleg.

Igy szem előtt tartva a nyolc évre terjedő gyakorlási időt, nyolc nehézségi fokozatot vettem fel, melyből az előkészítő tanfolyamra az 1-ső és 2-ik, — a haladó évekre a 3-dik, 4-dik, 5-dik és 6-dik; a kimívelési időre pedig a 7-dik és 8-dik, szóval minden évre egy-egy fokozat esnék.

A darabok használhatóságára nézve pedig célszerűnek találom a hangnemek felemlítését is, mi különösen zenetanárainknak — midőn tüzetesebben foglalkoznak egyik vagy másik hangnemmel, — a választást igen meg fogja könnyíteni.

Végre meg kell jegyeznem, hogy terjedelmesebb köteteknél, gyűjteményeknél és anthológiáknál vagy egészen mellőznöm kell a szigorú osztályozást, vagy csak általános megjegyzéseket tehetek. Ez áll a táncdarabokra nézve is, melyek (mint paedagogiai célokra nem használhatók) ez efféle megismertetést teljesen kizárják.

Erney József.

*

Szerkesztőségünkhez beküldettek és azonkívül a »Harmonia« zeneműkereskedésében kaphatók:

1.) Ausgewählte Clavier-Compositionen von G. F. Händel, (Händel G. F. válogatott zongora szerzeményei.) Tanításra átdolgozva Dr. Bischoff H. által. Fentnevezett zeneszerző husz zongoradarabját tartalmazó kötet gondos átdolgozásban, miért is a zenetanárok különös figyelmébe ajánlhatjuk. (IV-V fok) Kiadja Steingräber, Hannoverben. Ára 96 kr.

2. »F. Chopin's ausgewählte Clavier-Compositionen« (Chopin Fr. válogatott zongora szerzeményei). E kedvelt zeneköltő 30 ismeretesebb zongora darabja, nevezetesen: Prélude, keringők, Nocturnek, Berceuse, a gyászinduló, Impromptu-k, Scherzok, Ballade-ok, Mazurkák és Polonaisok jól olvasható, kifogástalan és olcsó kiadásban (VI-VII fok) Steingräber, Hannoverben Ára 84 kr.

»Lieder ohne Worte und Kinderstücke von F. Mendelssohn Bartholdy.« Oly ismert és kedvelt darabjai Mendelssohn-nak, hogy azokat csakis jelen kiadás olcsóságánál fogva ajánljuk t. olvasóink figyelmébe. (VI-V fok) Megjelentek szintén Steingräbernél. Ára 60 kr.

»Acht Variationen über ein ungarisches Volkslied« — für das Pianoforte von Jul. Beliczay. op. 23. (Breitkopf und Härtel) (d-moll V fok) Magyar zeneszerző magyar zenedarab német címlappal és kiadóval! Ára 1 frt. 5 kr.

Ugy szintén: »Drei Stücke im ungarischen Style für das Pianoforte zu vier Händen von J. Beliczay. op. 22. Valóban furesán esik ezen magyar ujdonságokat Németországból kapni és reméljük, hogy Beliczay ur értékes szerzeményeit ezentul Budapesten fogja az őket megillető érvényre juttatni. Eltekintve ettől e két zenemű bátran megállhat a külföldi jobb szerzemények mellett. (IV fok) ára 1 frt. 35 kr

Ugyancsak Breitkopf és Härtelnél (Lipcsél.en) megjelent:

»Nocturno« Beliczay Gyulától. 24-ik mű. Hálás zongoradarab, mely könnyűséggel és finom árnyéklattal előadva, hatását nem fogja eltéveszteni. A finom Chopin-szerű kidolgozás azonban (mely a második Schubert-motivumot majdnem elfelejteti) már ügyesebb játszó igényel. (As-dur VI. fok.) Ára 90 kr. **E. J.**

Magyar szinfonia.

Sajátságos véletlen folytán most kerül napfényre egy zenei tehetség, mely eddig tisztán szoros baráti kör által ösmerve csupán, önmagába fojtva lángját lappangott. Jeszenszky Danó kir. közjegyző mutatta be nemrég Prónay István barátját a »Harmonia« igazgatósági tagjainak, tudtúl adván, hogy Prónay úr zeneszerzéssel is foglalkozik és igen ohajtaná néhány művet a »Harmoniá«-nak kiadás végett átengedni. Az igazgatósági tagok tisztelettel fogadták a hófehér hajú zeneszerzőt, habár nevét még ily minőségben sohasem hallották.

A tiszteletreméltó aggastyán odaült a zongorához és elkezdte játszani »Világosi katasztrófa« című szinfoniai költeményét. Az igazgatósági tagok mindjárt az első ütenyek után örömteljes bámulattal látták, hogy itt egy kiváló tehetségű zeneszerzővel van dolguk, ki hogy eddig ismeretlenül maradt, az tisztán saját szerénységének tudható be. E szinfoniája valódi programzene: jellemző zenével léptetnek a honvédek a Klapka-induló hangja mellett, a nyüzsgő tábori élet tárul a hallgató elé, verbunkos tánc és dal nesze hangzik, majd az osztrák himnusz villan meg és a Rákóczy induló riad végig a sarokon.

A két motívum hatalmas zeneképpé olvad össze, a harc zaja kezd tombolni harsonák zenedülnek s az orosz himnusz vegyül bele; a három nemzet küzd zenéje képviselőtében, míg végre a magyar motívum elnyomatik, a »Gott erhalte« diadalmasan szárnyalja túl. A fegyverletétel a kétségbeesés megrázó zenei kifejezésében nyilvánul, tizenhárom egyhangu dobbanás jelenti az aradi vértanuk halálát. A finale egy hatalmas apotheosis, a szabadság diadala a durva erőszakon, magas szárnyalású összesben nyilvánulva.

E nagyszabású mű hallatára az igazgatóság azonnal elhatározta, hogy Prónay úr művét, ismertetését és előadását eszközölni fogja mielőbb. Ha Budapesten nem akadna művésztestület, a külföldön és első sorban Franciaországban próbálja meg előadatni, hol hatása kétségtelen leend.

Hogy magáról a zeneszerző egyéniségéről is megemlékezzünk, Prónay úr 1820-ban született Nógrád megye Romhány községében. Iskolai pályája bevégezte után magyar királyi testőr lón, s később a hadseregnél mint tiszt szolgált. Majd elhagyván a szolgálatot, Európának és Afrikának egy részét beutazta, a szabadságharc híre azonban gyors visszatérésre bírta őt s a honvédhuszárság sorában küzdé végig a »névtelen félistenek« harcait. A szabadságharc leveretése után romhányi birtokára vonult vissza s a mellett hogy a közügyek menetét tetteleg is élénk figyelemmel kísérte, a zenének élt s több nagy művet szerzett, melyek egyike a fenn említett szinfonia is. Tehetségét azonban idő folytán elhanyagolta.

Nagy zenekarra irt művei mellett számos táncdarabot és dalokat szerzett, valamennyit tisztán saját eredeti magyar stíljében. Ime, hatvankét éves korában jut nyilvánosság elé a sajátságos tehetség s a »Harmonia« igazgatósági tagjainak hízelt véleménye után méltán lehetünk kíváncsiak első nyilvános föllépésére.

ZENE.

* A magyar királyhymnusz ügyében, a múlt számunkban előre jelzett értekezlet e hó 31-én d. u. 4 órakor tartatik meg az írók és művészek körében. Előadó Balogh Pál. a »Bp. H.« kitünő tollú, fiatal publicistája, ki a kérdéssel régóta behatóan foglalkozik.

* Pályázati eredmény. Az országos dalárszövetség ez idei debreceni dalárünnepélyre pályázatot hirdetett egy férfi négyesre, mely az első díjra pályázó dalegyletek közös versenydarabjával szolgálni legyen hivatva. A lejárat határidőre 24 pályamű érkezett be, melyek Erkel Ferenc az ősz maestro elnöke alatt kiküldött bíráló bizottság (Engeszer Mátyás, Huber Károly, Zimay László és Ábrányi Kornél mint a bizottság jegyzője) által átvizsgáltattak s az eredmény a f. hó 25-én tartott bizottsági ülésen hirdettetett ki. Valamennyi pályamű beható tárgyalás alá vettett s azok közül egyhangulag (az elnök nem szavazott) a 21. számú, »Justitia«, jeligéjű mű íteltetett a 20 arany pályadíjra legérdemesebbnek. A jeligés levél felbontatván, ahból pályamű nyertesül Erkel Gyula, a kiváló tehetségű zeneszerzőnk neve tünt ki. Őszintén kívánunk szerencsét ez újabb diadalához, melyet, reméljük, rövid időn fognak mások is követni.

* »Zenészet i Közlöny« cím alatt indított szaklapot id. Ábrányi Kornél s e lap a dalárszövetség hivatalos közlönye. Az első szám e hó 14-én jelent meg, a második 22-én s így irányára a két szám tartalmából ehét következtetni. Cikkeket közöl magától a szerkesztőtől (»a pályaművek címsorozata«) azonkívül »s—h« »Radamanthos« és »mk« uraktól. Ábrányi ur mint zeneíró és szerkesztő sokkal ismertebb a dalárdák előtt, melyeknek lapja par excellence szána van, hogysen nekünk kellene itt méltatnunk. A lap kiállítása is becsületére válik a Bucsánszky-féle nyomdának. Részünkről igen örvendünk azon ténynek, hogy a magyar zeneközönség két zenei szaklapot is képes föntartani; ha a gyorsírázatnak, e rendkívül korlátolt közönségű ügyességnek négy szaklapja lehet hazánkban (és

pedig tegyük hozzá: az elterjedtségre mutatkozó első előfizetési áron) mért ne birna Magyarország, hol annyi a zenekedvelő minden kis városban is, ugyanannyi zenei szaklapot föntartani. A »Zenészet i Közlöny«, amint eddigi számaiból látjuk, főleg a zenetörténelemnek és elméletnek szenteli hasábjait (a hivatalos közleményeken kívül), a »Harmonia« pedig mindjárt első számával gyakorlat irányban indult s a művészeti élet eleven szemlélete és követelményei vezérlik munkásságát. Üdvözljük tehát az új pályatársat, melynek ép oly feladata, mint lapunknak, hazánk közönségét a szépművészetek iránt fogékonynyá tenni s a közművelődés ügyét elősegélni. A »Zenészet i Közlöny« havonként 3-szor jelenik meg (minden hó 1-én 10-én és 20-án nyolc oldalnyi tartalommal) ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt. Szerkesztősege és kiadóhivatala Dorottya-utca 2. sz. a. van.

* A nemzeti zenede igazgatósága által 1882. évi január 30-án, hétfőn. esti 6 órakor a »fővárosi vigadó« kis termében tartandó felsőbb osztálybeli növendékek I. zene-estélyének műsora: 1. Szinfonia Es dur, Haydn J., előadják a zenekari osztály növendékei és zongorán Guttman Emma, Keller Eugenia, Kriszt Emilia és Schölnaszt Ida. Tanár: Huber Károly úr. 2. Improvisata, Gluck egyik »gavottja« felett, Reinecke K., kéi zongorán előadják: Metzler Antonia és Rosenfeld Sarolta. Tanár: Erney József úr. 3. 17. magyar ábránd, Székely I., zongorán előadja Zimmermann Otilia. Tanár: Székely Imre úr. 4. Hetedik hangverseny (G dur), Beriot K., zenekarkisérrettel, hegedűn előadja Waldmann Béla. Tanár: Huber Károly úr. 5. a) Etude (3. sz. 12 mű), Chopin A., b) Etude (f moll), Bellovics J., zongorán előadja Sonntag Anna. Tanár: Bellovics Imre úr. 6. »Juhászbojtár« (magyar dal) Engeszer M., éneklé Guttman Emma. Tanár: Engeszer Mátyás úr. 7. Ballade et polonaise, Vieuxtemps H., hegedűn előadja Zerdahelyi Olga. Tanár: Huber Károly úr. 8. Andante et etude, Schulhoff V., zongorán előadja Donhoffer Géza. Tanár: Zapf Antal úr. 9. Carmen-ábránd, Hubay Jenő, zenekarkisérrettei hegedűn

előadja Petykó Imre. Tanár: Huber Károly úr. 10. Verseny (d moll) Kalkbrenner., zenekarkiséréttel zongorán előadják Guttman Emma és Keller Eugenia. Tanár: Székely Imre úr.

* Birálatra a »Harmonia« társulat »Bíráló tanácsához« az első negyedévben következő zeneművek érkeztek: »10. apróság« zongorára két kézre. »Szirena« keringő zongorára. »Cifra nyomoruság« lengyelke. »Doromb nóra« csárdás. »Hydropata« négyes. 2 eredeti népdal ének, zongora kísérettel. Polka Francaise. Keringő, Magyar Impromptu, Bölcso dal. »Les Perles« lengyelke, »Estharang«, »Zongora apróság«, Magyar téma variációkkal. Tourista Polka, zongorára. »Hidd meg, ha mind e ragyogó szépséged« kettős, két női hangra. »Magyar tánc csokor« zongorára.

* Volkmann estély. A zenekedvelők saját termökben e hó 21-én tartották 4-ik hangversenyüket Káldy Gyula vezetése alatt, ki ezúttal bucsut is vett az egylettől. Benne az egylet kitűnő, buzgó főt vesztett s csak kívánjuk, hogy helyébe ép oly tevékeny ügybarát lépjen, mint amilyenek ő évek során át bizonyult. Szebben nem bucsuzhatott volna, mint Volkmann mély kedélyt lehellő művei előadásával. A teremben látható volt a szeretetreméltó öreg mester maga is. Az első szám »Serenade op. 62« Händel szellemét földidéző ünnepélyes első részével azután finom érzésű lassu tételével elragadta volna bizonynyal a közönséget, ha a vonós zenekar nem tett volna itt-ott botlásokat. Különbén a terem akusztikája éppen nem is elegendő jó vonós zenekarnak. Sokkal jobban hatott a 2-ik szám, a tulajdonkép 3-ik, miután az előbbi Saxlehner Emma urhölgy indispozíciója folytán elmaradt sajnálatunkra. A Bdur symphonia op. 53 első tétele friss és erőteljes gondolatmenetével; a 2-ik tétel páratlan humorával tapsokra ragadta a közönséget, mit az ősz mester szerényen mosolyogva fogadott. Ney Dávid úr egy templomi dallamot énekelt szép hanggal. A dallam valódi vallásos ihletet árul el. Az utolsó szám két rövid darabból állott, melyet Káldy úr Volkmann »Visegrád« című művéből hangszerelt igen hatásosan. Nem hallgathatjuk el ama forró óhajunkat, vajha Volkmann műveit a phil-

harmonikusoknál hallhatnánk mentől nagyobb számban. Azon keret illeti meg az ő alkotásait.

(—gg—)

* Az idei farsang összes csáfadásai a »Harmonia« kiadásában jelennek meg: a Jogász, Medikus, Zsurnaliszta, Gyógyszerész, Atléta csárdásokat a társulat adta sajtó alá.

* Huber Károly jelenleg egy nagy férfi négyest ír, melyet a debreceni dalárünnepélyen szándékozik az összelőadáson először előadatni. A férfi-négyes baryton-soloval kezdődik s zenekar kíséréttel lesz ellátva. A költeményt Máchik tanár írta.

* Engeszer Mátyás zenedei tanár érdemdús veterán zeneirónk az idén fogja 70-ik születése napját ünnepelni. A fővárosi zenész körökben, mint halljuk, mozgalom indult meg, hogy a jeles tanár meglepetésekben részesíttessék.

* Nyizsnyay Gusztáv zeneiró hátrahagyott műveit, mint az özvegy a »Harmonia« igazgatóságához intézett levelében írja, most rendezgeti az elhunyt mostoha fia. A hátrahagyott művek között van egy »Szent mise«, számtalan népdal, zongora és hegedű darab. Mihelyt a művek össze lesznek szedve, az özvegy felküldi azokat a »Harmonia« társulat igazgatóságának.

* A zenekedvelők egylete a karnagyi állásra Káldy Gyula helyére Belovics Imre zenetanárt választotta. Belovics úr a főváros legjelesebb tanárai közé tartozik, alapos képzettségű zenész, ki az említett egyletet, melyet Káldy Gyula megfelelő művészi fokra emelt, bizonyára szakavatottan fogja tovább vezetni.

* A kik az idén lesznek 50 évesek. Négy világhírű zeneművész fogja ezen esztendőben születése ötvenedik napját megünnepelni. Ezek között vannak híres hazánkfia Goldmark Károly, a »Sába királynő« szerzője. — Lecocq Károly, a »Madame Angot« s számos más operette genialis szerzője. Jaell A zongora virtuoz és Langhans Vilmos zeneszerző.

A szinfalak világából

* Huszonöt éves jubileumát ünnepli művészi pályájának az idén Pauli Richard úr, operánk kitűnő lírai tenoristája. A derék művészek, kit a főváros társadalmi és művészi körei egyaránt becsülnék és szeretnek, bizonyára számos tisztelője fog ez alkalommal szerencsét kívánni. A színház igazgatósága, amint általában szokás az első rangú tagokkal szemben, bizonyára rendez a derék és örökké szolgálatkép tag számára jubiláris előadást, méltánylandó az eléggé meg nem becsülhető valódi érdemet.

* Schiller-ünnepélyeket ültek Németországban mindeafelé jan. 13-án, a halhatatlan költő legelső színművének, a »Haramiák« első előadása százados évfordulóján. Lapunk barátai Frankfurtból, Berlinből, Münchenből, Lipséből és Mannheimből értesítettek bennünket az ünnepélyekről, melyeknek leírását azonban tárgyhalmazz miatt mellőzni vagyunk kénytelenek.

* Uj magyar dalmű. Huber Károly a napokban nyújtja be a nemzeti színház igazgatóságához egy új vig operáját, melyet a nyáron fejezett be Haraszi helységben töltött pihenője alatt. A dalmű szövegét Kaczián Gyéza írta és címe az »Udvari bál.« Történeti ideje a hét éves háború, a dalműben Nádayné és Maleczkyné asszonyok. Kőszeghy és Gassi urak nyernek kitűnő szerepet.

* Uj német operáról írnak Magdeburgból. E hó 12-én került először színre Freudenberg V. zeneszerző »Kleopatra« című 3 felvonásos dalműve nem nagy sikerrel, dacára annak, hogy az előadást maga a szerző vezénylő. A »Magd. Ztg.« jóformán minden eredetiséget megtagad az eklektikus elvek szerint szerkesztett dalműtől.

* A népszínház legutolsó újdonsága Lukácsy Sándor »Árva Zsuzska« című népszínműve volt. Lukácsy úr rendkívüli színpadi rutinnal rendelkező író, kinek azonkívül zamatos magyar irálya is van.

Mese szövése azonban mindig gyöngye se miatt darabjai efemer becsűek. A darabot Blaha Lujza asszony művészete sem menthette így meg, pedig zenéje megérdemelné, hogy valahol még fölhasználtassék. Ezt ugyanis Erkel Elek karnagy jobbára a régi magyar zeneszerzők műveiből szerkeszté, így a nyitány tisztán Csermák-motívumokból volt összeállítva, a darabban magában pedig a »Boka keserve« név alatt ösmert dalt is hallot uk.

* Az Auber ünnep ma január 29-én tartatik meg a párisi nagy operaházban, 30-án pedig az opera comique rendez a halhatatlan mester százados születési évfordulójára diszelőadást. Ez előadások a mester műveiből összeállított műsorról bírnak s mindegyiknek végén a nagy zeneköltőt apothozis dicsőíti.

** Wiltné asszony »Sába királynő« Sulamith szerepében kétszer egymás után lépve föl folytatta vendégszereplését, Fényesen kárpótolta ekker a zsufolt háza. az előbbi szombatról elmaradt előadásért csodás hangjának teljes erejével és művészete összes kifejezésével énekelvén. A hálás közönség nem győzte eléggé kihíni, tapsolni, kitűntetni. — A szereposztáson az volt új, hogy a csáhos, démoni szépségű királynőt Beerné asszony személyesíté. Teljesen eltekintve a külső hiányoktól, miket ritkán szoktunk az előadó művészet rovására előtérbe állítani. Beerné asszony a lehető legközepesebb »Sába« volt. E mezzoszoprán szerep teljeséggel nem fekszik az ő hangjában, melynek csupán magasabb regiszterei ércesek és szépek. Hangja nem olvad, sokféle árnyalatra nem alkalmas, alig egy-két színe van, s az ádáz szenvedély kifejezésére jóval alkamasabb, mint az epedésre. Kinos benyomást keltett a II. felvonás csábjelenete, melyben a csábitónó zord arkifejezésével, visszataszító mozdulatlanságával mindenre alkamasabbnak látszott, mint érzéki vágyakat költeni a derék Assádban. Nem értjük, hogy ennyi experimentálás helyett nem adják e szerepet Bartolucci kisasszonynak, hadd hallhatnók valahára a II. felvonást is a maga szépségében, teljesen élvezhetőleg.

Képzőművészetek.

** Munkácsy Mihály illő fogadtatása foglalkoztatja most a főváros képzőművész köreit. Egy egész sereg meglepetést akarnak létesíteni azon alkalomra, hogy a mester hazánkat meglátogatja. E célból két bizottmány is működik — teljesen külön, egymással nem érintkezve. A műcsarnok tagjainak ünnepi bizottsága fényes jelmezestélyt rendez, melyben a nagy mester maga is Rubensnek öltözve jelenik meg. Mint velünk tudatják, az ezüst koszorút Herpka hazánkfia, egyike München legügyesebb vésnőkeinek, már munkába is vette s hogy teljesen elkészíthesse, haza jó Budapestre. A szekrény, melyben e diszes, tömör ezüstkoszorú állani fog, vashól lesz, díszítési rajzát Schickedanz készíté. Sajnálatlaltal kell konstatálnunk, hogy a művészvilág többi képviselői csak annyiban vannak érdekelve amennyiben az »írók és művészek társulata« szintén küldött ki egy bizottmányt, mely a mester fogadtatási módjáról tanácskozzék. Miután a két bizottság között semmi érintkezési pont nincs, az eredmény összesen az lesz, hogy a két társulat külön fogja ünnepelni e század legnagyobb festőművészt, s amit egyesítve, és még az ország egyéb részvevő elemeinek belevonásával oly impozánsul kivihető ünnepély, két kis töredék ünnepélyévé törpül. A zeneművészek részéről semmi mozgalom sem indult meg, összesen a »Harmónia« társulat rendezendő »magyar matiné«-ja Munkácsy tiszteletére van eddig kilátásban.

** A képzőművészeti társulat igazgató választmánya legutóbbi ülésén tárgyalás alá vette több fővárosi művészek azt a kérelmét, hogy a társulat az idén is rendezzen tavaszi kiállítást. A választmány e tárgyban akként határozott, hogy a szokásos tavaszi kiállítás helyett, rendez egy nagyobb szabású műúrcsarnokot, melyben csupán kiválóbb hazai művészek művei lesznek kiállíthatók, és az a közönség által kisebb beléptidj mellett lesz megtekinthető. Továbbá a lefolyt 1881-ik év lezárt számadásait terjesztette elő az igazgatóság.

melyből főlemlítésre méltónak találjuk azt az örvendetes tényt, hogy az előirányzott költségből 3000 forintot megtakarítottak. A jelentést a választmány örömmel vette tudomásul. Végül bejelentetett, hogy báró Prónai Róza asszony 200 frttal a képzőművészeti társulat alapítói közé lépett és hogy jelenleg a társulatnak 1647 rendes tagja van. Több apró folyó ügy elintézése után az ülés véget ért.

** Klein Miksa magyar születésű, külföldön élő s tehetségével nagy figyelmet keltett szobrász ujjában egy érdekes szoborművet fejezett be. Ez egy legyőzött despota, a római világuralom idejéből; a legyőzöttnek a trón zsámolyára hanyatlott herculesi alakjára, melynek legfigyelemreméltóbb részét a karakterisztikus fej képezi. A bukott hős ideges marka egy rövid kardot szorlt. Magatartása és arckifejezése a haldoklóé.

** Vágó Pál hazánkfia, kinek »Jár a baba« című genre festménye, az őszi tárlaton oly méltó feltűnést keltett, e napokban érkezett meg Münchenből, hogy egy nagyobb szerű képhez a szükséges előtanlmányokat megtegye, s e célból az alföldre rándult, a magyar népelet szokásai és sajátosságainak megfigyelése végett. Jelenleg Jász-Apátin időz, honnan a febr. 29-án tartandó Munkácsy ünnepélyre a fővárosba érkezik.

** A műtermekből. Mesterházy Kálmán fiatal festő jelenleg egy nagyobb képen dolgozik, melynek címe: »Lesben«. A terjedelmes tájképen három életnagyságú alak van. Egy 8—10 éves lányka éppen fürödni készül az érben és már ingecskéjét akarja levetni. A háttérben két ugyan ilyen koru pajkos fiu les rája és integet egymásnak. — Ujházy Ferencz festő műtermében jelenleg több festmény van készülő félben. Így többek közt most dolgozik egy nagy »Csendélet« című különféle gyümölcsöket ábrázoló festményen és egy kisebb csendéleten, mely állatokat és különféle edényeket ábrázol. Ezekon kívül most fejezte be egy kisebb hangulatteljes festmény vázlatát, mely egy napfelkeltekor visszavonuló huszárcsapatot ábrázol. Jelenleg egy »Déli pihenő« című kisebb festményen dolgozik, melynek pendantját: »Libapásztorok« legközelebb szintén megkezdi.

Szerkesztői posta.

A. de Chabaud. Königsberg. Az »Orpheus« rég megszűnt; ha kívánja ezentúl lapunkat küldjük.

Halász János úr Budapesten. Sziveskedjék szerkesztőségünket meglátogatni.

Demjén J. egyetemi könyvkereskedés. Kérjük az ottan jelenkezett előzetők névsorát mielőbb beküldeni nehogy a lap pontos kézhez szolgáltatása fennakadjon.

Avvertimento! Li pregiomo di avvertire tutti gli impresari di teatri e negozianti di musica, che nel »teatro nazionale« di Budapest fu rappresenta l'opera seria intitolata »Atala« del maestro Francesco Schauer con un successo indecrivibile, e che fu replicata per dieci sere consecutive. Dall opera stessa sono uscite due partite per Pianoforte che sono dell' edizione della »Harmonia« come anche separatamente il bel vals »Tündérkeringő«. Quei signori impresari di teatri i quali desidererebbero acquistare il diritto di face rappresentare quest' opera, vogliono rivolgersi alla redazione della »Harmonia«. Budapest, váci-utca 24.

Avis. Le grand opéra romantique »Atala« par François Schauer à été donné à notre opera national et a obtenu un succès immense. La musique de l'opera vient de paraître chez l'Harmonia Société des artistes musiciens hongrois. Les Directions d'opera qui desizent acquérir le droit de representation veuillent s'adresser à la redaction de notre journal. Le libretto est pris du roman classiqua »Atala« par Chateaubriand et a été écrit par notre celebra pöete Antoine Váradi.

Monsieur G. H. Paris. Nous Vous remercions pour votre aimable lettre et nous sammes convaincus que le maitre M.... obtindra de grand triomphe chez nous. Nous serions très heureux s: le maitre vondrait honorer une autre fois notre ville de sa présence,

Messieurs. D. et Sch. Paris. Regrettons beaucoup de ne pas pouvoir accepter vos conditions.

Herrn Dr. N. Heidelberg. Auf Ihre geehrte Anfrage kommen wir in einigen Tagen brieflich zurück.

Avis. Die romantische Oper »Atala« von Franz Schauer, die im budapester National-Theater mit ausserordentlichen Erfolg gegeben wurde, ist im Verlage der »Harmonia« Gesellschaft ung. Tonkünstler erschienen. Theater-Direktionen, Agenturen etc. die das Aufführungsrecht erwerben wollen, mögen sich an unsere Redaction (váci utca 24.) wenden.

La Hongrie à l'Étranger.

(Redigée par A. Bánfi).

Cette revue que nous aurons l'honneur d'offrir à partir de ce numéro à nos lecteurs et lectrices à l'étranger, a le but de les tenir au courant sur les plus intéressantes évènements artistiques en Hongrie. Que nous ne donnons ces rapports que dans une langue, c'est manque d'espace, et que nous y avons choisi la langue française comme langue intermédiaire, c'est, parceque cette langue noble et bien répandue est comprise dans tous les cercles cultivés de l'Europe. Nous n'en doutons pas, que cette institution trouvera bien de sympathie parmi nos amis étrangers.

Le théâtre national nous a donné le 26 passé pour la première fois l'Abu-Hassan de Weber, une oeuvre écrit il y a 70 ans. Que cette musique simple et douce repose et fait rêver. Le libretto est puisé dans les »Milles et une nuits.« Cette jolie bluette a charmé l'auditoire. Nous avons surtout marqué l'air d'Abu Hassan (en re majeur) puis le chœur des créditeurs une page plein de vivacité et de charme. La romance bien colorée de Fatime, excellemment interprétée de

2. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLÉJE.

SZAKSZERKESZTŐK :

AGGHÁZY KÁROLY ÉS ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS ROVATSZERKESZTŐ :

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS :

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMATOTT A DEUTSCH M.-fÉLE MŰVÉSZETI INTÉZETBEN.
1882.

➤ Egyes szám ára 15 kr. ➤

Émlék-naptár.

Január 31-én.

1797. szül. Schubert Ferencz, Bécsben († 1829. november 19.)

Február 1-én.

1801. szül. Lindblad dalszerző, Stockholmban.

Február 2-án.

1594. halt meg Palestrina (Giovanni Pierluigi vagy Giovanni Pietro Aloisio de Palestrina) a régi olasz iskola ős mestere. (Született Palestrinában 1514-ben.)

Február 3-án.

1809. szül. Mendelssohn B. Hamburgban († 1847. nov. 7.)

Február 4-én.

1807. szül. Costa M. az angolországi zeneünnepélyek igazgatója, Nápolyban.

Február 5-én.

1810. szül. Ole Bull, híres hegedűművész, Bergenben.

A második szám tartalma:

Az utánnomás és hazánk becsülete	<i>Dr. Hubay Károlytól</i>
Komoly szó a hazai dalárdákhoz	* * *
A zenetanárok kérvénye az országgyűlésen	<i>K. G.</i>
Berlini levél	<i>Erőssy Eugéniától</i>
A jelenkor operája	<i>Bánfi Sándortól</i>
Makart öt érzéke	<i>Aggházy Gyulától</i>
Tárca, Auber	<i>Aggházy Károlytól</i>
Zászlószentelésre	<i>Ercsintől</i>
Zenei jelenetek az Odysseából	<i>Huber Károlytól</i>
Zenei újdonságok szemléje	<i>Erney Józseftől</i>
Magyar szinfonia	* * *
Zene	
A szinfalok világából	
Képzőművészetek	
Szerkesztői posta	
La Hongrie á l'Etranger	<i>Bánfi A.-tól</i>

H A R M O N I A.

Mdme Náday a fait le plus grand plaisir. La représentation a été satisfaisante. Le délicieux costume de Mdme Náday faisait valoir sa grâce et sa beauté.

* * *

Mdme Marie Wilt, la grande cantatrice incomparable, débute déjà il y a plus que quinze jours au théâtre national de Budapest. Elle séjournera chez nous quatre mois. Jusqu'à présent elle a chanté cinq rôles à savoir: la »Valentine« des Huguenots, la »Sulamith« de la Reine de Saba de Goldmark, la »Berthe du Prophète, la »Norma« et »l'Elvire« d'Ernani, toujours enthousiasmante tous les spectateurs réunis au théâtre. Elle chante tous ses rôles avec une ampleur, un sentiment dramatique remarquables. Sa voix pleine, sonore, vibrante remue jusqu'au fond du cœur. Jamais avant elle, nous n'avons entendu un organe aussi puissant et aussi sympathique. Les intérêts des représentations se concentrent sur cette éminente actrice.

* * *

La plus prochaine nouveauté du théâtre populaire à Budapest sera »la guerre joyeuse« (Der lustige Krieg) opérette en 3 actes de M. Jean Strauss. La première représentation est fixée pour le 31. courant. Nous en donnerons compte dans notre prochaine numéro.

On prépare aussi au même théâtre les »Contes d'Hoffmann« l'oeuvre posthume d'Offenbach.

Au théâtre national on repète avec du zèle le »Mephistophele« d'Arigo Boito et le »Nero« de Rubinstein. Le jour de la première représentation n'est pas encore fixée.

* * *

L'Académie de musique de Bude, a donné il y a quelques jours un concert d'orchestre très réussi, sous la direction de son chef-d'orchestre très habile M. Szauner. Elle nous a fait entendre l'oratorium »Odysseus« de Maximilien Bruch pour Soli, chœur et orchestre. Cette oeuvre simple et bien écrite contient des beautés bien remarquables. L'orchestration est brillante. L'exécution était soignée et le public nombreux quitta la salle très satisfait.

* * *

Le drame nous a aussi donné vendredi passé une nouveauté. C'est le monde où l'on s'amuse« de Pailleron, de cet écrivain spirituel de la pièce »le monde où l'on s'ennuie«. La pièce avait une pleine réussite. Les représentans: Mmes Molnár, Helvey et Lendvay et MM. Halmi Náday et Ujházy brillaient chacun dans son rôle.

* * *

Tous les cercles artistiques se donnent la plus grande peine que possible, d'accueillir notre chère compatriote le grand peintre Michel Munkácsy dans une manière la plus solennelle. Le comité organisateur des fêtes en honneur de sa visite a tenu à ce but une séance dans laquelle on a présenté le modèle de la couronne de l'argent oxidée, qui sera offerte au grand peintre.

Les fêtes dureront pendant tout le temps du séjour de M. et Mme Munkácsy.

Le programme est fixé comme suit: Le premier jour: réception solennelle à la gare. Le second jour: présentation de la couronne et invitation pour la grande soirée arrangée en l'honneur de M. et Mme Munkácsy; banquet, donné par la société des Beaux-Arts. Le troisième jour: Bal costumé.

A „HARMONIA“ társulat hirdetése:

A hazai dalegyletek figyelmébe.

Uj: **Huber Károlytól** Uj:

„Vartoyi dalmokverseny“

Zenei paródia dalárdák számára, 1 felv.

Az első magyar operett e nemben, tisztán férfiszereplők számára szerzett paródiája a »Wartburgi dalmokverseny«-nek. Férfikar és hét magánénekes számára írva zongora kísérettel, a mult farsangon adott elő legelőször. A mű előadási joga s az összes hangjegyek megszerzethetők a »Harmonia« nemz. zeneműkereskedésében (váci utca 3.) Egyéb felvilágosítással (jelmezeket, rendezést stb. illetőleg) készséggel szolgál a »Harmonia« zenészeti közlöny rovat szerkesztője.

Ép most jelent meg és a

„HARMONIA“ nemz. zeneműkereskedésben

Budapest, váci-utca 3. sz.

kapható a társulat saját kiadásában:

„Takarodó“

a »Névtelen hősök« dalműből férfi négyes zongora kísérettel szerző

Erkel Ferencz.

„Harmonia-induló“

férfi négyes zongora kísérettel szerző

Varjasi Károly,

Szövegét írta Váradi Antal.

A legújabb kiadványok kaphatók a társulat zeneműkereskedésében: váci utca 3. szám és pedig:

BRANDUS & COMP., PARIS

kiadásában

A népszínház legújabb újdonosa

„NAP ÉS HOLD“

Lecocq.

Zongorakivonat énekkel . . . 12 frank
Zongorakivonat egyedül . . . 6 »
»Polka de Portugais« . . . 4 »

Visuxtempe Henri

hatodik hegedű hangversenye, mely Normann Neruda asszonynak van ajánlva.

A „HARMONIA“ társulat BIZOMÁNY ÁRU CSARNOKÁBAN

Budapesten, váci-utca 24. szám

megvételre ajánlatnak a következő

kitünő minőségű hegedűk.

1. Dallinger Sebestyén (1786) . . . 60 frt
 2. Joseph Guarnerius 250 »
 3. Bergonei 80 »
 4. Francois Bourzolt 60 »
 5. Alfredo Cappa 40 »
 6. Joseph Guarnerius (imitáció) . 100 »
 7. Amati 150 »
- Diszes kiállítású hegedű-tok . . 20 »

Vonók, valódi olasz hurok, gyanta.

A társulat zongora termében következő hangszerek találhatók:

A bécsi »Produktiv Szövetkezet« gyártmányai.

Ezen gyárat Bözendorfer legjobb munkásai alapították rövid négy évi fennállás után a »Produktiv« zongorák az egész birodalomban ism. retessé lettek. A gyár nem rég a nagy arany éremmel lett kitüntetve. »Heitzman J. és fia« udvari gyáros gyártmányai.

»Pokorny« — »Schneider«, »Alois Kern« — »Crammer-Meyer«, »Hamburger«, »Schmied« s más cégek felülvizsgált jó minőségű zongorái.

Bizománykép eladásra beküldetett: Egy valóságos »Gaspar da Salo« hegedű jó karban, hibátlan minőségben ára 600 frt.

A társulat kiadásában megjelentek:

»Atala« dalmű összes részletei.

»Harmonia Induló« zongorára két kézre.

»Jogász Csárdás« szerző Rácz Pál a szerző diszes arcképével.

1882-diki »Medikus Csárdás« szerző Vasskovits Serédy Izabella.

1882-iki »Jogász Csárdás« szerző Halmay Kázmér.

»Zsurnaliszta Polka« szerző az irói Bál alkalmából Aradi Lajos (Drescher Raymond) a nemz. színház tagja.

»Irók és Művészek« Tipegő szerző Knész Hugó.

»Soh' se halunk meg« Csárdás az irói Bál alkalmából szerző Komlódgyula.

Az összes táncdarabok Rácz Pál műsorába fel vannak véve.